

zuse

**Toldbygninger i Vestindien, oksekødsskandale,
erindringer fra København og
danske toldere i Uzbekistan**

Zise - Told- og Skattehistorisk Tidsskrift er medlemsblad for Told- og Skattehistorisk Selskab, stiftet den 24. oktober 1977. Bestyrelsens medlemmer er told- og skattedirektør Ole Kjær, København (formand), mag. art. Henrik Fode, Århus (næstformand), dr. phil. Ole Degn, Viborg (redaktør), fuldmægtig Gunnar Jakobsen, København (sekretær), specialkonsulent Kirsten Lekdorf, København (kasserer), fhv. regionschef Palle Castbak, Kalundborg, kontorchef Henrik Ludolph, København, fagchef Hans Jørgen Mortensen, Viborg, museumsinspektør Tora Ribers, Told-Skat Museet, København.

Medlemskab af Told- og Skattehistorisk Selskab tegnes ved henvendelse til Told- og Skattehistorisk Selskab, Østbanegade 123, 2100 København Ø eller på www.zise.dk. Kontingentet andrager 60 kr. om året for enkeltmedlemmer, 500 kr. for institutioner og firmaer. Biblioteker kan tegne abonnement for 60 kr. Zise udkommer tre gange årligt, og hvert hæfte indeholder ca. 40 sider.

Bidrag til Zise bedes sendt til redaktøren, dr. phil. Ole Degn, Mellemhøjen 11, 8800 Viborg, eller til sekretæren, fuldmægtig Gunnar Jakobsen, Told- og Skattehistorisk Selskab, Østbanegade 123, 2100 København Ø.

www.zise.dk

ISSN 001 05-8355
Tryk: Wadmann Grafisk A/S, Thisted

Toldbygninger i Vestindien, oksekøds-skandale, erindringer fra København og danske toldere i Uzbekistan

Fra Vestindien til Centralasien, emnerne i dette nummer spænder vidt, med Frederikshavn og København i centrum.

I det gamle Dansk-Vestindien findes endnu en række smukke gamle toldbygninger fra den danske tid, hvilket man som turist kan opdage som en glædelig overraskelse. Ole Degn fortæller om bygningerne, der ligger i byen Charlotte Amalie på Sankt Thomas og i byerne Christiansted og Frederiksted på Sankt Croix, idet der ved en bugt ligger endnu en bygning, der synes forsvundet i den frodige tropiske vegetation. Artiklen er illustreret med fotos, så læserne kan få et indtryk af et par toldbygninger, som næppe før har været vist her i landet.

I fortsættelse af sine erindringer færdiggør Bent Andreasen skildringen af den store unddragelsessag fra Slagtergården i Bindslev i Vendsyssel. Man fik udarbejdet en opgørelse over de undtagne restitutionsbeløb for perioden 1986-89 og benyttede her for første gang i større udstrækning det nye hjælpemiddel PCen. Sagen endte med, at direktøren for Slagtergården blev idømt fængsel i 2½ år, og en række eksportører blev dømt til at tilbagebetale restitutionsbeløb på cirka 100 mill. kr. Toldvæsenet kunne så senere tage fat på nye større sager, foranlediget af udviklingen efter murens fald i 1989. Markedskræfternes frie spil gav Østlandene mulighed for

bedragerier med fiskelaster i forbindelse med EUs kvotebestemmelser på fiskeriområdet. Bent Andreasen fortæller om finurlighederne med »baglænsfakturering« og illegal »klondyking«.

Frode Bang er i sine erindringer nået til årene 1968-70. I 1968 gjorde han i en måned tjeneste på Tuborg Havn, et travlt sted med lange vagter. Han kom derefter en tid »hjem« igen, til Frihavnens vejerbod, hvorefter han i nogle måneder i 1969 gik på Toldskolen, således at han senere efter bestået eksamen kunne have mulighed for at ansøge om udnævnelse til toldkontrollør. Han var godt tilfreds med undervisningen på skolen, men løbet sluttede med en noget frustrerende oplevelse ved eksamen. Han kom derefter i opsynstjeneste igen og gjorde i løbet af de følgende to år tjeneste ved hele fem tjenestesteder, distriktstoldkamrene 8 (jernbanen), 7 (Centralpostgården), 2 (Toldvagt 14), 5 (lufthavnen) og 6 (jernbanen). Frode Bang skildrer de enkelte tjenestesteder med deres personale og det arbejde, der blev udført på de ganske forskellige arbejdssteder. Han oplevede her bl.a. i lufthavnen et forsøg på narkosmugling. Ved afslutningen af den sidste tjenesteperiode var toldvæsenet i fuld gang med forflytninger i forbindelse med rationaliseringerne som følge af indførelsen af momsen i 1967 og nedskæringen af et stort antal toldsteder til

26 distriktstoldkamre i provinsen og 11 i København. På grund af forløbet af den tidligere karriere klarede Frode Bang dog frisag og fik lov til at fortsætte i København.

Nummeret slutter med nyligt afdøde Flemming Aaboe Jensens oplevelser i forbindelse med en meget eksotisk opgave, idet han i 1994 som et led i Told- og Skattestyrelsens Eurocustoms-projekt til gavn for Uzbekistan sammen med

en kollega var på et ophold i dette land for at undervise i TIR og oprindelsesregler. Det gav anledning til nogle pudsige oplevelser.

Da Told-Skat Museets billedsamling på grund af krav om rømning af tidligere lokaler må flyttes, har museet denne gang ikke kunnet levere billeder. Nummerets billedfattigdom kan kun understrege betydningen af museets meget store billedsamling også for Zise.

Danske toldbygninger i Dansk Vestindien

af Ole Degn

Da den danske stat i 1917 solgte de Dansk-vestindiske Øer, efterlod man en række statsbygninger, herunder nogle toldbygninger, der meget velbevarede og velholdte findes endnu. Disse bygninger står som synlige minder om danskernes tid på øerne, og er af interesse også fordi de viser den hjemlige danske arkitektur omdannet til tropiske forhold.

Bygningerne har tilsyneladende ikke været meget bemærket. De nævnes ikke med et ord i værket *Ældre dansk Arkitektur*, VI, Dansk Vestindien, fra

1925, og kun en af dem omtales kort i en af de rejseførere, man finder om øerne. I Poul Olsens bog om Toldvæsenet i Dansk Vestindien 1672-1917, fra 1987, omtales toldbygningerne ikke, men der gengives dog et par ældre fotos og et par ældre tegninger af dem og en grundplan fra 1791 af toldbodbygningen i Christiansted.

Øernes tid som danske var for Sankt Thomas årene fra 1671, for Sankt Jan årene fra 1717 og for Sankt Croix årene fra 1733, da øen blev købt af Frankrig. Byerne på øen var Charlotte Amalie på

Væghuset vest for toldbodbygningen. I rummet bag porten til venstre står den store vægt, der ses på næste billede. Foto: Inge Degn, 2007.

Sankt Thomas, grundlagt 1681, Christiansted på den nordøstlige kyst af Sankt Croix, grundlagt 1734, og Frederiksted på Sankt Croix' vestkyst, grundlagt i 1750'erne.

Toldboden i Charlotte Amalie ligger i Toldbod Gade og er en typisk bygning i den danske koloniale stil, med en forhal med seks buer. I dag rummer bygningen smykkeforretningen Little Switzerland.

Toldboden i Christiansted ligger nær havnefronten, nær ved det gamle værft. Bygningen blev opført i 1841 til brug for opkrævning af told af import og eksport. Det er en malerisk, monumental bygning i to etager med en arkade i facaden og en stor trappe foran op til første sal. Den afløste en ældre bygning, hvoraf er

bevaret en grundplan fra 1791. Det ses, at denne bygninger, der var ca. 13 m lang og 3,5 m bred, havde kontorer for generalauditøren, et toldbodkontor og kontorer for toldforvalterens fuldmægtig og toldforvalteren selv.

En vis tilknytning til toldboden har vejerhuset i Christiansted, nær ved toldboden. Det blev opført i 1856 til erstatning for et tidligere vejerhus opført 1840 i træ. I bygningen vejede man til beregning af tolden før eksporten de store trætønder med sukker og træfadene med rom. Man ser endnu i en fordybning i gulvet i et af husets rum den store vægt, hvorpå en støbt indskrift fortæller, at den er fabrikeret af W. J. Berg, København, med årstallet 1882 og tallene

Den store vægt i vægthuset, mærket med årstallet 1882. Foto: Inge Degn, 2007.

Toldbodbygningen i Charlotte Amalie på Sankt Thomas. Foto: Ole Degn, 2007.

195 og 3000, formentlig betegnelser for vægtmål. I vægthuset lagde toldbetjentene 100- og 10-pundslodder på vægten til nålen stod lodret.

Toldboden i Frederiksted blev bygget 1764-66 og fungerede tillige som vejershus og varemagasin. Den blev lagt på pladsen mellem fortet og byen, således

Toldbodbygningen i Frederiksted på Sankt Croix. Foto: Ole Degn, 2007.

at den søvendte facade, mod vest, mod havnen, omtrent flugter med østsiden af fortets hovedbygning. Bygningen har en søjlegang langs facaden og på førstesalen et galleri. Havnesiden er tredelt, og det midterste afsnit er et stort åbent rum indrettet med en stor, lettilgængelig offentlig vægt til vejning af de store sukkerfade og andre varer. Den bageste tredjedel af bygningen var indrettet til et langt, smalt magasinrum. I overetagen var der boliger. Bygningen fik arkitektonisk værdighed efter en ombygning 1818 og blev et af byens mest vellykkede huse. Ovenover galleriet ses en krongesims.

En fjerde toldbygning siges at ligge nær ved Sugar Bay, en sydlig udløber af Salt River Bay, vest for Christiansted.

Men den kan ikke umiddelbart findes. Formentlig er den forsvundet i den frodige tropevegetation.

De danske toldbygninger i det gamle Dansk Vestindien er på flere måder meget anderledes end dem i Danmark, med tilpasningen til et tropisk klima. Og alligevel: toldbygningen i Christiansted er, dog i større størrelse, lignende den i Åbenrå, der blev opført 1853-54 på Skibbroen efter tegninger af bygningsinspektør L.A. Winstrup (1815-89). Bygningen har en lidt utraditionel loggia eller et galleri som toldbygningerne i Vestindien. Netop galleriet har givet anledning til vilde spekulationer om, at der var tale om et forbyttet vestindisk projekt!

Oksekødsskandale og fisk fra Østlande

Af en kontrollolders dagbog (10)

af Bent Andreassen

1989. »5.000 tons oksekød sparet«

På grundlag af det omfattende regnskabsmateriale mv. fra Slagtergården i Bindslev udarbejdede vi en foreløbig opgørelse over det unddragne restitutionsbeløb for perioden 1. januar 1986-24. maj 1989 til brug for direktoratets drøftelser med Statsadvokaturen for Særlig Økonomisk Kriminalitet.

I denne foreløbige opgørelse, hvor det unddragne restitutionsbeløb var opgjort til cirka 29 millioner kr., var der anført en del usikkerhedsfaktorer.

Der fandtes indikationer på, at »ground-beef« til visse destinationer ikke engang indeholdt 40% oksekød. Den foreløbige opgørelse havde som udgangspunkt, at indholdet af oksekød skulle være på 60% rent kød for at opnå den udbetalte EF-støtte. Desuden var der til produktionen anvendt oksehovedkød og oksehjerter, som ikke i støttemæssig henseende »talte« med som oksekød, idet stykker af oksehoved og oksehjerter i henhold til de forklarende bemærkninger til brugstoldtariffen betragtedes som slagteaffald.

De undersøgelser, der fandt sted i de travle dage og nætter derefter, viste, at Slagtergårdens »ground-beef«-produktion indhold af oksekød ikke oversteg 40%, som var en betingelse for at opnå

restitution for produktet overhovedet. Det havde den konsekvens, at hele produktionen for perioden 1. januar 1984-24. maj 1989 dumpede, hvilket igen indebar, at efterbetalingsbeløbet kom til at ligge i en størrelsesorden på cirka 101 mio. kroner!

Det orienterede jeg distriktstoldchef Eyvind Roi Madsen om. Det kan nok være han hoppede lidt i stolen! Da han var kommet til sig selv, sagde han de bevingede ord:

»Jamen Bent! Du havde jo lovet mig, at der var fuldstændig fod på FEOGA-kontrollen.« Det grinede vi meget af det næste års tid!

Beløbet på de ca. 101 mio. kr. skulle efteropkræves hos en lang række eksportører landet over. Desuden skulle eksportørernes rolle i sagen undersøges, blandt andet af hensyn til eventuelt strafansvar. Det skulle således undersøges, om prisniveauet i forhold til kvaliteten svarede til det normale i branchen.

Til kontrollen i Slagtergården blev der for første gang i større udstrækning anvendt PC'er. Det var især Word Perfect-delen, der blev anvendt til tekstbehandling, og Plan Perfect-delen til behandling af det store talmateriale. Det betød, at der hurtigt har kunnet udskrives fordelingslister med varekøb og varesalg. De kollegaer, der knoklede næsten i døgndrift på »projektet«, var

Ivan Bjørge Nielsen, Tommy Christensen, Bent Larsen og Eigil Kristensen sammen med Hans E. Langgaard, der virkede som konsulent vedrørende anvendelsen af Word Perfect og Plan Perfect.

Slakteri- og Konserverlaboratoriet foretog et groft skøn over, hvilken konsekvens tilsætningen af de ikke-opgivne proteinstørrelser havde haft for Slaktergårdens forbrug af kød. Slakteri- og Konserverlaboratoriet skønnede, at proteinindholdet modsvarede cirka 5.000 tons kød.

Direktøren havde i forbindelse med kalkulationer på opskrifterne i nogle tilfælde foretaget sine egne »proteinanalyser« af opskrifterne. Direktøren sikrede sig på den måde, at hvis farsproduktet blev analyseret på det kontrollerende laboratorium, ville en sådan analyse vise, at produktet indeholdt mindst 60% rent kød og derved være berettiget til støtte.

Opskriften, som generelt eller med små justeringer blev anvendt til fremstilling af oksefarsproduktet »Ground beef« var:

1. kolonne fra venstre viste de forskellige råvarer, der blev anvendt i en produktion: vand, okseprotein, oksetalg, krydderiblanding, farvestoffet Myglo, Danpro-Tex sojaprotein, vand til planteproteinet, oksehovedkød, oksehjerter og okseproduktionskød,

2. kolonne viste indholdet i de forskellige råvarer i kilo i én produktion af 215.200 kilo,

3. viste det procentvise indhold af hver råvare,

4. kolonne viste prisen for råvaren,

5. kolonne viste kalkulationen. I dette tilfælde 8.05 kr. pr. kilo

Derefter kom en yderligere kalkulation, hvor løn, clips, tarme, kasser og tape

indgik, således at man kom frem til en kostpris på 9,34 kr. pr. kilo.

Der var en alternativ kalkulation visende 9,94 kr. pr. kilo. Den havde udgangspunkt i, at der var anvendt okseproduktionskød til 16,50 kr. og ikke oksehovedkød til 12,50 kr. og oksehjerter til 10,50 kr.

Endelig endte opskriften op med en beregning af dækningsbidraget i kroner og i procent. Ved anvendelse af okseproduktionskød, oksehjerter og oksehovedkød var fortjenesten på 1,36 kr. pr. kilo, medens den ved anvendelse af okseproduktionskød kun ville have været 0,76 kr. pr. kilo.

Det skal i den forbindelse siges, at oksehovedkød og oksehjerter som nævnt i toldmæssig forstand henregnes til spiseligt slagteaffald, for hvilket der ikke kunne ydes eksportstøtte.

De veterinære myndigheder gik meget op i, om der var anvendt oksehovedkød. Jeg spurgte naivt, om ikke oksehovedkød var lige så godt som andet oksekød. Jeg fik det svar, at oksehovedkød indeholdt mange bakterier, og det skyldtes, at køerne altid gik med hovedet nedad!

Da vi fik det at vide, kan det nok være, at vi rankede ryggene!

Nederst i højre hjørne havde direktøren for Slaktergården udarbejdet en proteinanalyse. Den viser, at den analyse, der ville blive udfærdiget på analyseinstituttet, ville vise et proteinbidrag på (2,612+1,337+4,460+6,271) i alt 14,680. Erklæringerne til analyseinstituttet var der kun opgivet 1,277. Differencen på 13,403 ville – indsat i en proteinanalyse – vise et kødindhold på 60,4 %, fremkommet således:

$$\frac{13,403 \times 100}{6,25 \times 3,55}$$

$$= 35,2$$

i alt 60,4%

Det reelle kødindhold var

23,23 x 18 x 100

6,25 x 3,55

i alt 18,8 %

Dette var således oksekødssagen i en nøddeskal.

Det var denne recept, der blev fundet under kontrolbesøget i Slagtergården, og den skulle jo så vise sig at være 100 mio. kr. værd!

Hvis direktøren i sine erklæringer til laboratoriet havde opgivet de korrekte tal for indholdet af, hvad der var tilsat af fremmede proteiner, ville analyserne have vist, at oksefarsen kun indeholdt mellem 18 og 24% rent oksekød.

Animalsk protein, eksempelvis okseprotein, og planteproteinet, der hovedsagelig bestod af soja, var i stand til at absorbere og binde vandmængder i forholdet én til fire.

Direktøren for Slagtergården blev ved Retten i Hjørring dømt for overtrædelse af lov nr. 731 af 13. november 1987, jfr. tidligere lov nr. 595 af 22. december 1972, om administration af Det Europæiske Økonomiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for landbrugsvarer mv., § 16, stk. 7, jfr. stk. 1. Straffen blev i medfør af lovbekendtgørelse nr. 731 og straffelovens § 162, § 163 og § 175, stk. 2. jfr. stk. 1, fastsat til fængsel i 2 år og 6 måneder.

De tre største eksportører af oksekødsprodukterne blev ved dom i Østre Landsret frikendt for at skulle tilbagebetale de restitutionsbeløb, de havde fået udbetalt. Denne kendelse blev senere ændret af Højesteret til det modsatte, nemlig at eksportørerne skulle tilbagebetale restitutionsbeløbet på cirka 100 mio. kroner. Dette skete efter, at sagen præjudicielt

var blevet forelagt EU-domstolen ved sag C 366/95.

Sagerne mod de tre største eksportører fandt sted i Østre Landsret og varede næsten en hel måned.

Den eneste grund til, at eksportørerne tabte sagen i Højesteret er, efter min opfattelse, at det objektive ansvar, der gælder i henhold til EU-lovgivningen, slog igennem i dommen.

I Østre Landsret chokerede det vist alle, at den tilsynsførende dyrlægeassistent på Slagtergården, som blev aflønnet af Landbrugsministeriet for at føre kontrol, berettede, at han da godt vidste, at der blev anvendt store mængder planteprotein, men han mente ikke, at »det var hans bord«.

I den Vendsysselske pendant til *Blæksprutten*, nemlig *Bjesken*, kunne man ved juletid 1989 læse følgende statistiske oplysninger og poetiske mesterværk om sagen:

»Dansk eksport af svinekød er årligt 855.000 tons eller nok til 10 milliarder frikadeller, oplyser Danske Slagteriers årsstatistik.« og derefter følgende sang:

»Mel: Livets glæder.

*Herren som skabte alt på jord,
gav os en kødeksport så stor.*

*Danskernes gode grisemad
kan gøre hele verden glad.*

*Laver man den til flæskefars,
får man et bjerg, ja, gu' bevars
af frikadeller – to the stars:*

Ti milliarder stykker.

På denne jord,

som er så stor,

kan hvert et menneske få ca. to på brødet.

Vor kødeksport

må tænke stort,

og ud'i Bindslev må de strææææke kødet!«

1992. Vejledere eller overvågere

Den situation var opstået, som jeg havde hørt om en del år tidligere. Jeg havde på et seminar om svig og økonomisk kriminalitet hørt et foredrag af professor i økonomisk kriminalitet Vagn Greve. Jeg citerer efter det, jeg noterede dengang:

Med hensyn til økonomisk kriminalitet skal strafferetten udbygges. Ligeledes skal der ske en udbygning af forskningen på kriminologiens område. Det er en realitet, at vi intet ved fra danske undersøgelser om eksempelvis årsager. Ligeledes har dette været et forsømt område inden for jurastudiets område. Det drejer sig om helt centrale spørgsmål som: Hvor er grænsedragningen mellem forretning og kreditbedrageri? Yderligere er området forplumret af begreber som: undergrundsøkonomi, sort økonomi, grøn økonomi, økonomisk kriminalitet, virksomhedskriminalitet og så videre.

Vi har kendt bedrageri og underslæb vendt mod virksomheder. Vi kender økonomisk kriminalitet, som anvendes af virksomhederne. Ofrene er henholdsvis virksomheder og borgere. Det kan være vanskeligt at adskille, men situationen er vigtig. Jurister og økonomer har én samfundsopfattelse, medens samfundsforskere som Niels Christi kan have en ganske anden.

Fra USA kender vi bekæmpere: de offentlige myndigheder, som vejledere, der benytter vejledningsbesøg og ikke inspektion, eller som overvågere, der anvender kontrol eller inspektion.

Med hensyn til de første, vil virksomhederne bruge vejlederne som konsulenter med de risici, der ligger her: eksempelvis, at konsulenter ubevidst tager mere hensyn til virksomhedernes interesse end det offentlige.

Myndighederne udfordrer kun de svage og tør eksempelvis ikke stille krav, og kontrol-

funktionen kan blive stækket, enten direkte eller indirekte: ved lovgivning, udstedelse af cirkulærer eller ved, at arbejdsgivere bliver repræsenteret i de organer, der lovgiver eller rådgiver lovgiverne.

Konsulenten kan komme så vidt, at han identificerer sig med virksomheden. Der må ske en professionalisering af kontrolarbejdet, og det var værdifuldt, hvis der herskede en holdning, kaldet korpssånd.

Overvågerne var dem, som tog »revl og krat«. Det giver gode statistikker. De virker effektive. Statistisk set! Virksomhederne skjuler derfor alle deres problemer, idet man kender sanktionen for selv den mindste fejl.

I det strafferetlige system skulle der helst være en passende balance. og det må stå klart for alle: Hvad er formålet med en given lov? Hvad er virkningen af loven og Hvad er etikken i loven? Hvad etik angår, kunne det eksempelvis være forebyggelse og ikke så mange registrerede oplysninger. På forespørgsel oplyste Vagn Greve, at han ikke var mod nødvendige registre, men i dag blev jo alt registreret, og det var kolossalt, hvad der var oplagret i registre, og det bekymrede folk. Et register på området økonomisk kriminalitet fandt han på sin plads.

Det var tankevækkende ord.

Jeg forstod på daværende tidspunkt aldrig rigtigt Vagn Greves udsagn om, at konsulenten kunne komme til at identificere sig med virksomheden. Underforstået, at han derved slækkede på sin myndighedsudøvelse.

Det kom jeg til! Nemlig den dag, kontrollanten, ansat på Slagtergården af Landbrugsministeriet, afgav forklaring. Han fik sin løn af Landbrugsministeriet for at udøve kontrol. Det kunne han ikke få tiden til at gå med, og han gik derfor til hånde i virksomheden. Han oplyste

under afhøringerne i Østre Landsret, at han godt var klar over, hvad der foregik, men han henviste til, at det måtte være den tilsynsførende dyrlæges problem! Han var et eksempel på, at en kontrollant, på godt og ondt, havde identificeret sig med den virksomhed, han ellers skulle kontrollere. Hans vidneudsagn var efter min og andres opfattelse medvirkende til, at oksekødseksportørerne vandt sagen i Østre Landsret!

Hvorfor eksportørerne så ikke vandt sagen i Højesteret, har jeg været inde på. Det skyldtes slet og ret EU-lovgivningen.

Kan vi i vores egen organisation altid se, hvis interesser vi varetager? For nu at sætte sagen lidt på spidsen!

1992. »Død mand sladrer ikke!«

I alle svigsager er det et krav, at man skal kunne dokumentere det, man postulerer. Derfor er det vigtigt, at man ud af måske tusindvis af bilag kan opstille »sammenhænge«.

I oksekødssagen fra Bindslev udtalte den sigtede pludseligt, at man og med det mente han Slagteri- og Konserverlaboratoriet, godt vidste besked med, at han »peppede« sine farsprodukter op med planteproteiner og vand. Han henviste i den forbindelse til en medarbejder, XX, ansat på det daværende Slagteri- og Konserverlaboratorium. XX var afgået ved døden og kunne derfor ikke føres som vidne og komme med modargumenter.

Fra kontrollens side havde vi allerede udfærdiget et notat om dette udsagn, idet vi vidste, at emnet ville blive inddraget i retssagen. Hos Slagteri- og Konserverlaboratoriet indhentede vi den recept,

som sigtede hentydede til. Det var en recept, dateret 20. august 1985, som sigtede havde indsendt til medarbejder XX. Recepten viste et indhold af sojaprotein på 1,44%. Helt nøjagtig lød recepten således:

Oksekød	76,0%
Oksekød 20/80	13,0%
Vand	7,0%
Peber	0,2%
Myglo farvestof	1,1%
Salt	1,0%
Sojaprotein	1,0%
IPSO sojaprotein	0,7%

En tilsvarende »recept« blev fundet i Slagtergårdens materiale. Dog var denne recept forsynet med sigtedes egen udregning af kødprocenten (proteinanalyse). Analysen viste et kødindhold på 61,7% lean meat (fedtfrit kød).

Blandt Slagtergårdens opskrifter blev fundet den rigtige »recept«, dateret 11. juni 1985, visende et kødindhold pr. hak på 70 kilo, svarende til 34,05% af den samlede ingrediensmængde (100%). Hvorimod indholdet af okseprotein androg 0,88% og indholdet af sojaprotein androg næsten 10%.

Vi kunne fra kontrollens side konkludere, at sigtede ved det foretagne – overfor XX på Slagteri- og Konserverlaboratoriet – havde sløret, at den producerede vare indeholdt for meget planteprotein.

Hvis sigtede havde indsendt recepten dateret den 11. juni 1985, ville der slet ikke have været nogen sag.

Da dette materiale var blevet fremlagt og forklaret i Østre Landsret, blev afdøde XXs forhold ikke mere inddraget i retshandlingerne. Alle kunne se, at hvis sigtede havde indsendt den rigtige recept,

ville den foretagne svig være blevet opdaget.

Når man ser på nedenstående recept, virker den ikke særlig operationel. Vi lærte også, at i forbindelse med produktionskontrol er det vigtigt at holde sig for øje, at når man anmoder om en produktionsrecept, så skal man ikke lade sig nøje med en recept, der har karakter af at være en varedeklaration.

I recepten på ground beef af 20. august 1985 fremgår alene det procentvise indhold af ingredienserne.

Men en recept skal være operationel, jævnfør vedlagte opskrift på min ynd-

lingskage:

4 æg
300 gram sukker piskes i, derefter
tilsættes
400 gram mel
100 gram smeltet margarine
2,5 dl mælk iblandes
2 teskefulde bagepulver
4 store spiseskefulde kakao

Bages i ovn 40 minutter ved 250 grader

At anvende procentopskriften vil svare til, at min opskrift skulle operere med 0,6% æg, 38% sukker, 42% mel osv.!

Accept:

Ground Beef 60% Lean Meat.

	%
Okseskoid	76,00
Okseskoid 14/10	13,00
Is	7,00
Fedt	0,20
Myg	1,10
Salt	1,00
Deerfærd	1,00
IPso	0,70
	<u>100,00</u>

$$13,68 \times 100 = 1368\% \text{ Lean Meat}$$

Den famøse recept på ground beef.

Sådan kan en husmoder ikke arbejde!
Jeg kan i hvert fald ikke.

1992. »Murens fald.«

I *Vendsyssel Tidende* 7. juni 1992 kunne man læse: »Blanket af i frie markedskræfters spil«, »Baltere fik lussing på solgte fisk«, »En stank af russiske fisk« og i *Ekstrabladet* den 12. februar 1993 »Mistanke om KGB-Mafia i Skagen« med underrubrikken »Russisk skibsreder købte fiskefabrik for at skjule tvivlsom profit for Jeltsins bagmandspolitik«.

Det var blot få af de overskrifter, der satte fokus på Nordjylland efter murens fald.

Før »murens fald« var der ikke særlige problemer, når fartøjer fra østlande anløb havnene i Hirtshals, Skagen og Frederikshavn, idet alt og alle var under en stærk central styring. Det gav sig blandt andet udslag i, at der ombord på fartøjerne var en kommissær, repræsenterende stat og parti, og denne havde i mange forhold større beføjelser end fartøjets egentlige kaptajn.

Efter murens fald og den deraf følgende overgang til markedskræfternes frie spil, skete der en total ændring. På mange områder, heldigvis de fleste, til det bedre, men på nogle områder skete der ting, som medførte, at østlandenes svage økonomier aldrig fik den kickstart, som man kunne have forventet. Desværre er disse problemer ikke blevet stort bedre siden.

Nogle af problematikkerne blev synliggjorte ved deres omtale i den skrivende presse. Den lokale, såvel som den landsdækkende.

Før opbruddet var russiske fartøjer

statsejendom. Efter bruddet blev de under en eller anden form privatiseret, men det var svært at finde ud af ejerforholdene. I told- og skatteregionens eget område blev havnene i Hirtshals, Skagen og Frederikshavn anløbet af fartøjer fra de tidligere østlande. Lasterne var i overvejende grad fisk og fiskeprodukter, men også så sjældne laster som 20.000 flasker lettisk champagne. Disse flasker blev dog ikke udlosset, idet den danske importør ikke var bekendt med, at der skulle betales told og afgifter! Champagnen forsvandt fra dansk område, men hvorhen vides ikke!

Importørerne var danske selskaber, som på en eller anden måde havde specialiseret sig i handel med østlande, og ofte var disse selskaber i en hård konkurrencesituation med hinanden. Ganske mange af selskaberne blev ofte ejet helt eller delvis af personer fra østlandene, og at gennemføre kontrol i disse selskaber kunne i sig selv være vanskeligt, idet der eksempelvis skulle tolkes russisk/dansk og omvendt.

I stor udstrækning gjorde importselskaberne brug af de toldoplæg, der fandt mere og mere udbredelse på frysehuse landet over. Her kunne varer fra østlande henligge ufortoldet, og der skulle derfor i sagens natur først betales told og importmoms, når varerne blev afsat til produktion eller forbrug her i landet.

Selve det at handle med hele skibslaster af fisk var derfor ikke særlig kapitalkrævende, og for mange nye selskabers vedkommende skete det i store træk således: man entrerede med en russisk trawlerkaptajn om at aftage hele hans last af frossen fisk, og i denne fase var ét af konkurrenceparametrene, hvem der var villig til at aftage mest »kaptajnsfisk«

og/eller »besætningsfisk«. Det vil sige fisk, der blev udskilt til særlig, direkte afregning med kaptajn og/eller besætning

Det vil sige uden om rederen i Rusland. Hvem det så end var!

Her var det sædvane, at der blev afregnet i kontanter og for en stor del af beløbets vedkommende i dollars. Godset, i de fleste tilfælde fisk og fiskeprodukter, blev derefter oplagt på toldoplag, hvor godset kunne ligge i ufortoldet stand. Partiet eller dele heraf blev derefter solgt ufortoldet til en dansk produktionsvirksomhed, som deponerede det aftalte salgsbeløb i sælgers pengeinstitut, og da denne transaktion oftest foregik før købet, løb den danske mellemhandler ikke nogen særlig økonomisk risiko.

Helt specielt ved handelen med de tidligere østlande var dog, at det kunne konstateres, at det provenu, som jeg egentlig havde forestillet mig skulle hjemtages til de respektive østlande til brug ved genopretningen af deres skrantende økonomier, i stedet blev placeret i udenlandske pengeinstitutter og ofte i skattelylande eller lande med en høj grad af bankhemmelighed, eksempelvis Gibraltar.

Ved indfortoldningen præsenteredes toldvæsenet for fakturaer med en utrolig lav værdi. Det gjaldt eksempelvis for frossen torsk, laks og andre fiskeprodukter, hvor man var i en direkte konkurrencesituation med danske fiskere. Dette medførte så stor politisk røre, at der på EF-plan blev indført mindstepriser på en lang række fiskearter, eksempelvis torsk.

Disse ordninger havde mange i branchen kun skuldertræk tilovers for, idet mindsteprisordninger og ikke mindst den måde, de blev administreret på, hav-

de overlevet sig selv. En cirkulæreskrivelse fra september 1992 belyste egentlig dette meget godt. I skrivelsen blev told- og skatteregionerne gjort opmærksom på, at man ved fortoldning af varer fra Polen skulle være opmærksom på, at toldværdien ofte ikke alene kunne opgøres på grundlag af det fakturerede beløb, idet det var polsk kutyme, at betalingen for en vare også skete »uden om fakturaen.«

Omgåelsesmekanismen på fiskeområdet var, at der selvklart faktureredes til EF's mindstepris og efterfølgende, næsten lige så sikkert som amen i kirken, blev udstedt en kreditnota. Eller der blev faktureret til mindsteprisen, men leveret en større mængde end den fakturerede kilomængde.

Det kom til at hedde »baglænsfakturerering«.

En sådan baglænsfakturerering kunne se således ud: Den aftalte pris for en trawlerlast torsk kunne eksempelvis være 132.624 USD. Kiloprisen var givet på forhånd. Det var den pågældende dags mindstepris, eksempelvis 1,2 USD. Så fandt man frem til den kilomængde, der skulle opføres på fakturaen til toldmyndighederne, ved at dividere de 132.624 USD med mindsteprisen på 1.2 USD. Resultat 110.520 kilo.

»Hokus!«

Den korrekte faktura, fundet i importørens bogholderi, viste, at der reelt var tale om 165.780 kilo til en kiloprís på 0,8 USD pr. kilo, ligeledes 132.624 USD.

»Pokus!«

Den rigtige mængde kunne mange gange kontrolleres ved at sammenholde vægten fra fakturaen med den vægt, der var angivet i den pågældende trawlers skibsdokumentation.

Med hensyn til import af fisk fra SNG og de baltiske republikker, hvor det mere var regelen end undtagelsen, at der udbetaltes sorte penge til »reder«, kaptajn, mandskab, fiskerikontrollører eller agenter, var det oplagt at lægge videresalgsprisen til grund, når vi skulle finde en korrekt toldværdi til brug for toldberegningen.

Fra toldvæsenets side havde vi en mistanke om, at EF's kvotebestemmelser på fiskeriområdet blev omgået. Der forelå oplysninger om, at fiskerfartøjer og moderskibe fra SNG i søen opkøbte store partier af fisk fra fiskerfartøjer, som var hjemmehørende i EF-området, og som disse fartøjer ikke kunne lande legalt i EF på grund af, at kvoterne for de omhandlede fiskearter var opbrugt. Derimod kunne de landes af SNG-fiskerfartøjerne, som ikke var bundet af kvoteordninger. Danske, skotske og andre EF-fartøjer kunne derved slippe af med de fisk, som de ikke på grund af kvoteordningerne kunne lande legalt i EF-området.

Det afstedkom dog det kuriøse, at EF-fisk blev belagt med en stor told, idet ladningerne i danske havne nødvendigvis måtte fremstå som russiskfangede fisk, når de blev landet af en synkefærdig russisk trawler eller et russisk moderskib.

Fiskerikontrollen var stødt på dette

specielle problem, som de betegnede »klondyking«. Klondyking kan kort beskrives således: Det var normalt, at alle slags østfartøjer gik ind til Skotland, Irland, Shetlandsøerne og Færøerne for »klondyking«. Legal klondyking foregik ved, at disse fartøjer opkøbte fiskelaster fra eksempelvis skotske fiskerfartøjer under kontrol af de skotske fiskerimyndigheder. Det indebar, at de opkøbte skotske EU-fisk blev afskrevet korrekt på de skotske EF-kvoter.

Illegal klondyking skete ved, at fartøjerne opkøbte laster fra eksempelvis skotske fiskerfartøjer uden kontrol fra de skotske fiskerimyndigheders side. Derved blev der ikke afskrevet på de skotske EF-kvoter. Fiskene kunne så landes, eksempelvis i Danmark, som værende af SNG-oprindelse eller af anden østlands-oprindelse, og der betaltes den høje ydre told. Hvis klondyking skete legalt, kunne de pågældende laster af fisk landes i Danmark som værende af skotsk (EU) oprindelse. Dette hørte dog til sjældenhederne.

Fra toldvæsenets side kunne vi konstatere, at østlandsfartøjer, umiddelbart før de landede fisk i Danmark, ofte havde anløbet havne i Skotland og på Shetlandsøerne. Det kunne ses af deres provianteringsregnskab.

Tolder i København, Ålborg, København og Hvidovre (7)

af Frode Bang

Tuborg Havn: 1. oktober-31. oktober 1968

Havneområdet Tuborg Havn var på denne tid endnu omfattet af Hellerup Toldforvaltning, som tidligere havde til huse i en bygning midt på området. Da jeg gjorde tjeneste på stedet, benyttede det vagthavende toldpersonale bygningen som overnatningssted efter sidste færge ved 24-tiden frem til første færge om morgenen kl. 06.00.

Toldvæsenets papirekspeditioner var henlagt til 1. sal i skibsselskabets bygning ved midterkajen, fra hvilken der var færgeforbindelse til Landskrona og Travemünde. Dette kontor var kæmpestort og var inddelt med toldkassererkontor i den sydligste halvdel og opsynssektion i den nordlige halvdel med lange skranke (ca. 10 m lange) på hver side af den åbne midtergang.

Toldkassererkontoret og stedet som sådan blev ledet af toldforvalter Bramsen med assistance af OTA Aksel Andersen. Leder af opsynet var OTK J. P. Nielsen (Den tavse dansker) med hjælp af forskellige toldkontrollører fra turnustjenesten. I stueetagen var de nødvendige lokaler til anvendelse ved kontrol af rejsende, som især blev koncentreret om rejsende fra Travemünde.

Det var et travlt sted med lange vagter, som kunne vare fra kl. 12.00 den ene dag

til næste dags middag, hvor man så blev afløst af den nye vagt m/k. Om formiddagen sad man så (efter færgeekspedition kl. 6-8) og ekspederede de fortoldninger, som de øvrige kolleger havde fundet fejl ved – eller sat spørgsmålstejn ved. Man kunne godt blive meget søvnig i løbet af sådan en formiddag og sidde med plirrende øjne, idet man jo – efter en nat på et fremmed sted – ikke havde sovet som derhjemme.

Jeg kom en enkelt gang sådan en formiddag til at lave en lille fejl (måske halvejs i søvne) og måtte gå den tunge gang for at stå skoleret hos overtoldkontrolløren, som i denne sammenhæng ikke var helt så tavs, som øgenavnet ellers gav udtryk for.

Tjenesten ved den lange skranke med de endestillede skriveborde var ellers delt op i fortoldning, forsendelse og færgetjeneste, og den omtalte rettelsesplads var længst nede. Den, der havde vagten onsdag aften, skulle udfærdige lister over de i forrige uges løb oplagte varer, som endnu ikke var toldekspederet. Disse varer skulle oplægges i et pakhús på Søndre Toldbod.

Da måneden var omme, var jeg meget glad for at komme væk fra dette stressede sted, men et gode var der dog ved at have gjort tjeneste der. Vi fik nemlig godskrevet 200 timers kompensations-tid.

Frihavnens vejerbod: 1. november 1968-26. januar 1969

At møde op i denne vejerbod igen føltes på en måde som at komme »hjem« – dette især, da jeg atter kunne indtage min tidligere plads ved »Vægt 7«. Alt var ved det gamle, og jeg fik igen det fortrøllige forhold til OTK H.A.M. Nielsen og TK Dall.

De to skiftende kolleger ved »Vægt 6«, TA Steen Nielsen og TA Ulla Pedersen, fik jeg også et fint samarbejde med, hvor vi i fællesskab fortsatte det af mig tidligere omtalte overlappende arbejde de to vægte imellem. Vi havde også tid til et godt grin ved passende lejligheder. Hvorfor skulle alt være så trist, så man ikke kunne se komikken i det daglige arbejde? Der blev også tid til i pauserne at genopfriske noget fra reglementerne.

Det var stort set de samme virksomheder og klarerere, der kom i vejerboden. Der var dog et for mig nyt speditiionsfirma, der ofte havde fortoldninger af varer mod forevisning og afstempling af gyldige indførselstilladelser. Det var og blev det eneste firma, som jeg føler har taget mig ved næsen. Ved en fortoldning med mange krævede kemikalietilladelser var der en lille post, hvor formalia ikke var helt opfyldt. Det blev naturligvis påtalt over for klareren, der næsten altid havde følgeskab af sin hund. Den pågældende lovede højt og helligt at møde op næste formiddag med den manglende tilladelse. Da han ikke mødte op, kontaktede jeg ham telefonisk – og måtte gøre det flere gange – men uden resultat. Desværre så jeg ham aldrig mere i min toldertid.

I november fik jeg fra Overtoldinspektoratet for København besked om, at

jeg skulle møde på Toldskolen den 27. januar 1969 for at gennemføre toldassistentkursus I/69. Da jeg i længere tid havde haft hovedpine og tilstoppet næse, gik jeg til læge primo januar 1969 og blev af denne henvist til en øre-, næse- og halsspecialist, idet der var en del polypper langt tilbage i næsen. Det endte med, at jeg skulle indlægges på Rigshospitalet for at få dem fjernet under narkose. Da der også den gang var ventetid, fik jeg besked på, at der godt kunne gå en til to måneder, inden indlæggelse kunne foretages. Der var således en risiko for, at dette ville medføre et afbræk i mit kursus. Jeg besluttede derfor at vente med at få fjernet disse polypper til efter endt kursus, hvilket skulle vise sig at være en meget dårlig idé for mig, idet jeg i hele kursus-tiden næsten hver dag havde hovedpine. Jeg blev af TA Jørgen Yde, som jeg var kursuskammerat med, anbefalet at låne hans hørfjeldssol for med den at gøre forsøg på at skaffe en bedring. Det skulle jeg nu ikke have gjort; det blev endnu værre, så min ret dårlige almene tilstand fik bl.a. en del indflydelse på mit endelige kursusresultat.

Da jeg sluttede i vejerboden og sagde farvel til Nielsen og Dall, havde jeg en fornemmelse af, at det var sidste gang, jeg så dem, hvilket også kom til at passe. Jeg kan kun med glæde mindes disse personer og med tak tænke på deres venlige ord ved afskeden og for deres velvillighed over for mig i det daglige.

Toldskole: 27. januar-23. maj 1969

Det, at toldassistenter skulle på et sådant kursus, var en ny beslutning, der – så vidt

jeg husker – var truffet for at give denne kategori en yderligere teoretisk og nyttig viden som supplement til den i nogle år forrettede praktiske tjeneste og for efter bestået eksamen senere at åbne mulighed for at kunne ansøge om udnævnelse til toldkontrollør. Dumpede kursister kunne dog efter yderligere forsøg og bestået eksamen opnå samme mulighed.

Ved ankomsten til Toldskolen fik jeg en lille samtale med TI Niegaard, som jeg kendte fra elevkursus, og som nu var uddannelsesleder på skolen. Det var ellers ikke mange af de fremmødte kursister, som jeg kendte, idet jeg på grund af min udnævnelse til TA et år før mine kursuskammerater fra elevkursus skulle gå sammen med dem fra året før, jeg bestod eleveksamen.

Af lærerne kunne jeg nikke genkendende til TI Roland Heldt, TK H.-J. Skjerning og OTI S. Bruun Hansen, som alle også underviste på mit elevkursus. Alle flinke og omgængelige. Her på dette kursus, som jo ikke svarede til det tidligere elevkursus, skulle undervisningen, bl.a. i Toldbehandling III, som mest drejede sig om varekundskab ud fra toldtariffens positioner, ske uden udbygning af den tidligere lærte tarifiering. Skjerning tog sig igen af toldlovens fritagelsesbestemmelser, EFTA og de øvrige handelsområder, som var samlet under Toldbehandling IV, hvilket han gjorde på den for mig tidligere omtalte interessante måde uden at gå slavisk frem efter lærebogens rækkefølge.

Det utroligt tørre stof, som retslære jo er, tog OTI Bruun Hansen sig af, og han pointerede atter og atter, hvor vigtigt det var at kunne lovteksterne perfekt, idet et forkert ord på et givet sted kunne forrykke hele forståelsen og den endelige

afgørelse. Det var altså ikke noget, man kunne snakke sig bort fra ved eksamensbordet. Det siger sig selv, at vi sled i det som besatte.

Fungerende kontorchef C.A. Nielsen, som jo – så vidt jeg husker – var en af de første i toldvæsenet, som havde klaret HD, skulle lære os mere om regnskaber. Her lærte vi så at se mere tværgående på regnskabernes status og driftsregnskaber (sådan hed det jo dengang) og om, hvorledes man ved at foretage visse ændringer kunne pynte på et årsregnskabsresultat. Vi diskuterede også foretagne regnskabsanalyser, og jeg synes, at jeg fik rigtig meget ud af denne undervisning, som bundfældede sig utroligt i min hukommelse. At det også skulle komme mig til gode mange år senere i det, som kom til at hedde »den forebyggende restance«, kunne jeg selvfølgelig ikke vide dengang, men jeg er lykkelig for, at jeg fik denne undervisning af »CA«.

KC E.P.F. Kaae underviste i samfundsøkonomi og udenrigshandel, og han gik meget op i, at vi også fik indblik i, hvad man kunne udlede af at se i Danmarks Statistik. Det var egentlig meget interessant.

I faget »Skriftlig fremstilling« havde vi TI B.W. Dam som lærer, og her gik vi frem efter den systematiske maskinskrivnings lærebog af VTI Kaj Nielsen (Blanket Kaj). Dette dannede grundlag for en helt ny og praktisk overskuelig måde at udfærdige skrivelser på. Her fik vi også lært, hvor vigtigt det var ved fremsendelse af sager til afgørelse i direktoratet at gøre en sagsbeskrivelse så oplysende, at man i skrivelsen fik så klart et overblik over sagen, at man ikke umiddelbart behøvede at dykke ned i eventuelle bilag,

Kontorchef, senere tolddirektør C.A. Nielsen (1924-2006). Foto i Told • Skat Museet.

med mindre det vedrørte de mere specifikke ting.

Mange år senere fik jeg af en overreferent til en af mine journalsager besked på, at jeg skulle bearbejde min trang til at skrive for meget ved min sagsfremstilling, idet de nødvendige underbilag jo var sendt med. Sådan kunne man på en lidt forkert baggrund blive pålagt noget, når ikke begge parter havde fået den samme undervisning.

Vores første opgave bestod i, at vi skulle skrive en selvbiografi. Det må have været meget interessant for Dam at læse – og måske på en måde også direkte anvendeligt for andre længere oppe i direktoratets ledelsessystem i forbindelse med bedømmelse af ansøgning om forfremmelse.

Forbrugsafgifter II blev varetaget af TI J.I. Schiermacher og TI Bruno Andersen,

der henholdsvis underviste i alle punkt-afgifter og i moms. Schiermacher, der efter sigende skulle være en meget dygtig praktisk tolder, havde aldrig tidligere undervist og var efter egen udtalelse heller ikke interesseret deri. Han var blevet pålagt det af direktoratet, hvortil han lige var kommet fra DT 10, og havde fået at vide, at der ikke rigtig fandtes nogen form for punktafgiftslærebøger, hvorfor han selv måtte skrive en uden at få hjælp dertil af nogen. Undervisningen blev af denne grund tilrettelagt som et samarbejde mellem lærer og kursister.

Så var der den i 1967 oprettede moms, som vi fra toldopsynet kun havde kendskab til i forbindelse med fortoldninger i form af, at vi skulle afstemple hvide attester med oplyste beløb, som efterfølgende skulle danne grundlag for, at virksomhederne kunne fratrække

disse beløb som købsmoms (indgående moms) i deres momsregnskaber. Alt det øvrige i momslovgivningen havde vi kun sporadisk kendskab til. Det var så hele momsområdet, som Bruno Andersen skulle forsøge at proppe ind i vore hoveder. Det var et stort og noget vanskeligt område, som vi dog fik os gebærdet nogenlunde igennem. Her prøvede vi faktisk for første gang gruppearbejde, hvilket krævede, at vi flyttede rundt på klassens borde og stole. Det prøvede vi så to-tre gange, men det var, som om det ikke rigtig passede ind i »tiden« og blev derfor droppet igen.

Eksamensproceduren var den gammelkendte med skriftlige opgaver ved spredte borde og den mundtlige overhøring med lærer og to censorer ved bordet med den obligatoriske grønne dug – måske desværre. En yderst mærkelig situation, husker jeg endnu, og jeg har tænkt på den utallige gange gennem tiden. I faget Toldbehandling III (varekundskab), hvor vi som tidligere omtalt havde lært om forskellige varers fremstilling og egentlig ikke skulle komme nærmere ind på tarifiering af varer, havde vi et par censorer, som det ikke nu er relevant at oplyse navnene på.

Da jeg stod og ventede på at komme ind til denne mundtlige overhøring, kom Niegaard hen til mig og spurgte, om det var nu, jeg skulle høres. Da jeg bekræftede dette, ønskede han mig held og lykke med det.

Ved min indtræden i overhøringslokalet så de to censorer på mig og stak derefter hovederne tæt sammen og drøftede et eller andet. Som en høflig kursist blev jeg stående, indtil de to herrer blev nærværende, hvorefter jeg præsenterede mig og tog plads ved bordet og trak en

seddel. Der var vel 5-6 spørgsmål derpå, hvoraf jeg nu kun husker, at jeg skulle fortælle om fremstilling af gummi, definitionen af naturgummi og syntetisk gummi samt om gardinstoffer.

Efter at have fortalt alt det, jeg kunne, og læreren undervejs havde stillet nogle få spørgsmål, troede jeg, at den hellige grav var vel forvaret. Men så stillede den ene censor (en herre, som vist mange havde stor respekt for) mig »gennem« læreren et par spørgsmål vedrørende gummi, som jeg ved blev rigtigt besvaret.

Derefter fulgte et spørgsmål om tarifiering af drejervævet stof af bomuld. Da jeg var meget godt med på tekstilområdet (takket være Olsen fra Fine Vægt), kunne jeg – efter den måde, jeg havde opfattet spørgsmålet på – uden videre svare, at dette vævede stof, der hovedsagelig blev anvendt til gardiner, havde sin egen position i tariffens pos. 55.07, men at det hørte hjemme i pos. 62.02, hvis f.eks. den ene kant i løbende længder var forsynet med rynket bort og evt. med indsyede blylodder. Jeg pointerede her, at eventuelle drejervævede stoffer uden bort og lodder under de øvrige kapitler skulle tariferes under det respektive kapitel som almindeligt vævet stof. De havde altså ikke, som gældende for bomuld, absolut egen position. Jeg mente at have luret den durkdrevne censors spidsfindige spørgsmål.

Men det var åbenbart ikke det, hr. censor ville høre, så han prøvede igen på at stille nogle spørgsmål – stadig som reglementet påbød – gennem læreren, men hverken han eller jeg forstod vel helt, hvor censoren ville hen, så det endte med, at jeg hurtigt fortalte alt om drejervævet stof af bomuld. Det var tilsyneladende heller ikke det, han ville høre,

og læreren blev en del urolig, men greb ikke ind. Det hele endte – efter ca. 25-30 minutter – uden at vi kom videre, og jeg kunne se, at læreren ikke var helt tilfreds med denne afslutning.

Da jeg senere fik et 7-tal for min præstation, blev jeg først chokeret og derefter rigtig godt gal. Jeg følte mig groft snydt og vandrede rasende rundt på gangen. Da Niegaard, der tidligere havde undervist i toldbehandling og var særdeles dygtig – også på dette område – fik øje på mig, kom han hen til mig og udtalte: »De ser så oprevet ud – Bang!«. Jeg svarede selvfølgelig, at det var jeg også, og begyndte at sige grunden dertil, men her standsede Niegaard mig og bad mig om at gå med ind på hans kontor,

hvor han bad mig om at fortælle ordret om hele forløbet.

Da det hele stod fuldstændig klart for mig, kunne jeg fortælle alt, som det var foregået, idet jeg især lagde megen vægt på at fortælle om det famøse gardinstof. Efter endt fortælling så Niegaard undrende på mig og sagde faktisk, at nu ville han gå ind og sparke dem. Der var kaffepause på dette tidspunkt. Jeg bad Niegaard om at lade være, idet der jo intet var at stille op her bagefter, og at det måske kunne komme mig til skade senere hen, men Niegaard gik derind. Hvad der så skete inden for døren, fik jeg aldrig at vide.

Den opnåede karakter medvirkede bl.a. til, at jeg ikke fik mit ønskede 8-tal

Toldassistentkursusholdet 1969. I forreste række ses fra venstre Roland Heldt, H.-J. Skjerning, Aa.G. Niegaard, B.W. Dam, S. Bruun Hansen, C.A. Nielsen, Bruno Andersen og J.I. Schiermacher. I 2. række fra venstre nr. 1 B. Rise Nielsen, nr. 2 Ulla Pedersen, nr. 5 Kirsten Nielsen og nr. 8 Frode Bang. I 3. række fra venstre nr. 2 G.C. Møller og nr. 5 P.O. Ørum. I 4. række fra venstre nr. 1. H. Albers, nr. 3 V.J. Meck, nr. 4. B.M. Lydiksen, nr. 5 H. Bengtson, nr. 6 J.B. Yde og nr. 7 K.M. Eskildsen. Foto i privateje.

som samlet eksamensresultat. Jeg var altså under middel og regnede med, at dette kunne få en vis indflydelse på min karriere fremover. I flere tilfælde er jeg da også under samtaler i bedømmelsessituationer blevet spurgt om grunden til den opnåede karakter, som er en hel del i modstrid med tidligere opnåede resultater. Men det var trods alt godt for mig at vide, at min faglige viden var mere værd end dét, som eksamensbeviset viste.

At det for mig var en lettelse at blive færdig med dette kursus og komme ud i den praktiske tjeneste igen, er vel egentlig ikke nødvendigt at fortælle. Det var også rart i slutningen af maj at få fjernet de før omtalte polypper, så jeg kunne leve videre med et »normalt« hoved.

Opsynstjeneste – igen

Distriktstoldkammer 6 (Jernbanen): 1. juni-31. juli 1969

På dette tjenestested viste det sig, at jeg skulle begynde i toldkontrollen i Glostrup, som havde til huse i en DSB-bygning på Godsbanevej. Dette sted havde som daglig leder en toldkontrollør, der som assistance havde en toldassistent fra turnustjenesten, medens kasseforretningerne blev varetaget af en kontorassistent, Winnie Albrechtsen. Det tilhørende pakhuis blev ledet af TVM Andreas B. Christensen (Dres), der som hjælpere havde TBF Poul G. Jørgensen og TBF Jørgen Abildgaard.

Det forstås, at der hovedsagelig var tale om fortoldning af gods ankommet i plomberede togvogne, som godt kunne være spredt over et stort område fra

Glostrup Station og vestpå mod F.D.B. ved Albertslund. Der kunne også forekomme ekspedition af containergods, som tidligt om morgenen blev afhentet for på lastvogn at blive kørt ud til Ford i Sydhavnen, hvor fortoldningen så blev foretaget af en kollega på stedet.

Toldbetjentpersonalet kontrollerede tidligst muligt hver morgen plomberne på de på et bestemt sted anbragte samlede vogne, inden disse blev fordelt på godsterrænet. Efter endt kontrol blev den afkontrollerede liste afleveret på kontoret til toldassistenten, der så ved middagstid kunne sammenligne de på listen noterede oplysninger med den fra DSB modtagne toldgodsfortegnelse (TGF) og de aktuelle toldsedler. Denne procedure var fra før min ankomst godkendt af overopsynet, idet der ofte allerede om formiddagen skete fortoldning af varer fra sådanne togvogne (vel nok for det meste hele vognladninger, så vidt jeg husker).

Ved min ankomst var det TK Gunnar K. Harke, der forestod tjenesten, og da han jo var en flink kollega, var vort samarbejde godt. Da han efter nogle dages forløb blev syg, så man sig fra ledelsen i Vasbygade ikke i stand til at sende en afløserkontrollør ud, så jeg blev pålagt at fortsætte alene.

At det blev noget af et kæmpearbejde for mig, siger sig selv, og da der ved en fejltagelse kom en toldseddel for tidligt med til kontrol i Vasbygade (der var ikke afgivet attest på den), blev jeg straks ringet op af en toldkontrollør, som jeg så forklarede proceduren. Jeg bad ham derefter om at sende toldsedlen retur til os i Glostrup og afvente den samlede attestation. Det gjorde han bare ikke, men derimod blev jeg ringet op af OTK

Skjoldborg, der ville høre nærmere om vores modtagelsesprocedure.

Da han havde hørt den, gav han direkte ordre til, at der intet måtte foretages, før alle relevante papirer var modtaget fra DSB og attest afgivet – uanset, at vi af denne grund ofte ville komme til at lede efter vognene på godsterrænet sidst på formiddagen og hen på eftermiddagen. Efter en længere drøftelse fik jeg udvirket, at jeg fik hjælp, idet det var helt umuligt at klare alt alene. Jeg fik så hjælp af toldmedhjælperne Jens Ove Møller og Henning Kikkenborg, men hver eneste formiddag gik herefter, inden fortoldning af de aktuelle togvogne kunne påbegyndes. De to ydede mig begge stor hjælp.

Da tilstrækkelig mange speditører havde lavet vrøvl, måtte man i Vasbygade bøje sig og vende tilbage til det tidligere, men sendte så samtidig TK H.C. Winther Nielsen ud for at lede det fortsatte arbejde. Det var jeg udmærket tilfreds med, idet vi fik et godt samarbejde, men jeg følte alligevel, at der blev »tørret noget af på mig« over for de pågældende speditører, som jeg efterfølgende erfarede først havde fået en forklaring om, at det måtte være mig, der havde misforstået samtalen med Vasbygade. Sagens kerne kunne være, at kontrollørerne i Vasbygade ikke ville have en almindelig toldassistent til at varetage noget af det arbejde, som efter deres mening hørte under overopsynet, hvis magt efterhånden svandt mere og mere ind.

Der havde været tilfælde, hvor jeg ikke ville tillade påbegyndelse af fortoldninger af gods, før alle aktuelle fakturaer og forsendelsesbilag forelå, men hvor enkelte speditører – med henvisning til »at det havde man kunnet før« – ville starte med

at afgive en foreløbig fortoldningsbegæring for senere at afgive en rigtig med de krævede toldpositioner. Det var mig en stor glæde og fornøjelse, at Winther Nielsen bakkede mig op i disse sager, for ellers havde jeg sikkert også for dette fået en påtale.

Jeg må lige huske at fortælle, at vi også fortoldede vin indført på tankvogne. Vi skulle så tage en prøve, inden vognen af »Vognbjørn« blev transporteret ud til vinfirmaet på Avedøre Holme. En enkelt gang havde man transporteret en vogn bort, inden kontrol var foretaget på baneområdet, men så kørte vi bare ud på holmene og så den intakte plombe og tog en vinprøve. Så alt foregik som regel i en fordragelig tone, og jeg fik det indtryk, at Winther Nielsen var en faglig dygtig tolder, som – hvis han selv ville – godt kunne være nået langt videre i systemet, men sådan skulle det altså ikke arte sig.

Rent transportmæssigt var det en fornøjelse for mig at kunne køre i min dejlige nye Morris 1000 Super, og at jeg under min kørsel til og fra Glostrup altid havde myldretidstrafikken imod mig, så jeg aldrig var udsat for kødanelser.

Distriktstoldkammer 2 (Færgen): 1. august-31. august 1969

Kontrollen ved Færgen havde til huse på 2. sal over Toldvagt 2 i Frihavnen og var ledet af den over for mig omgængelige VTI C.J. Svinding. Jeg kom til at arbejde sammen med TA J. Dalggaard-Jensen og den helt unge toldmedhjælper (TM) Per Warming.

Arbejdet bestod af fortoldninger,

Bygningen ved det gamle Malmöfærgeleje ved Dampfærgevej set fra sydvest. Foto 1996 i privateje.

forsendelser og transiteringer af gods i jernbanevogne fra Malmöfærgeren. Der var også kontrol med den toldpligtige varetrafik over Østerport Station. Vi skulle i forbindelse med hele trafikken bogføre og attestere de mange ladningsfortegnelser og naturligvis også holde øje med, at vi fik afgivet eller modtaget ankomstattester til/fra de relevante steder i toldområdet.

Færgeren havde vist forbindelse med Malmö to-tre gange dagligt over færgelejet ved den nordlige ende af Dampfærgevej. Her foretog man i den tilhørende meget smukke bygning med bindingsværk et sporadisk rejsegodseftersyn. Hovedvægten var baseret på at gå om bord i færgeren og notere godsvognenes numre. Så kunne vi sammenligne numrene med senere modtagne ladningsfortegnelser, hvorefter videre ekspedition kunne foretages.

Når den sidste færge var ankommet

hen på aftenen, ordnede den vagthavende toldassistent i Færgeren de modtagne fortegnelser og forsendelsesangivelser for derefter at aflevere disse og færgerens stempler til vagthavende nede i Vagt 2 til eventuel videre ekspedition i nattens løb.

Dette arbejde – og af og til kontrol med eftersendt rejsegods på Østerport Station – var et meget trættende arbejde med utroligt renderi, men da det kun varede en enkelt måned, og der var et godt arbejdsklima, kunne det lige gå an.

Vi havde en enkelt frokost, hvor »den gamle Rolf Hansen« (fra speditjonsfirmaet ved siden af) var med og ved denne lejlighed fortalte udpluk fra tidligere tider. Han fortalte bl.a., at han huskede Parving som en dygtig toldassistent, der godt kunne virke noget doven, men som vist ikke al sin tid havde tænkt sig at nøjes med at sidde og fortolde varer. Det kunne godt forekomme, at Parving kunne sidde med fødderne i en skrive-

bordsskuffe og læse avis for derefter lige pludselig at gå i gang med arbejdet og i løbet af kort tid få bund i sine ekspeditioner.

Ved månedens udgang skulle Dalgaard og jeg forlade stedet. Af denne grund satte vi os sammen den sidste søndag og delte fortoldningsbunken imellem os, og vi kunne efter endt arbejde med god samvittighed overlade vore pladser til de afløsende kolleger.

Distriktstoldkammer 7 (Centralpostgården): 1. september-31. december 1969

Her havde toldvæsenet til huse i den østvestvendte bygning syd for Tietgensbroen med administration og fortoldninger i et par etager, medens visitationen af pakker og visse breve foregik i kælderre-

gionen. Der var også kontrol af postpakker, som var oplagt på toldboden, hvor en fra toldkamret udsendt toldassistent foretog tariferingskontrol af varer på de fortoldningsbegæring, som kolleger havde oversendt fra toldkamret.

Jeg var i en uge beskæftiget i denne »udpost«, men ellers gjorde jeg tjeneste i kælderen, hvor arbejdet blev ledet af TI Palle V. Frederiksen med den flinke og dygtige TK Chr. H. Larsen (Kesse) som næstkommanderende. De sad på hvert sit kontor inde bagved. Den, vi havde mest kontakt med, var Larsen; Frederiksen så vi ikke meget til.

I det store rum i kælderen arbejdede jeg sammen med TK Egon Niebling, OTA Ole R. Lefeldt, OTA Hans Arngriinson og en tid også med TK Bent Bang og TA Jan Larsen, som alle var i turnustjeneste. Der var også et par toldvagtmestre, hvoraf den ene, A.K. Jørgensen,

Det gamle Malmøfærgeleje ved Dampfærgevej. Til højre ses den bygning, der er gengivet på det forrige billede. Foto 1996 i privateje.

var fortræffelig til at lave mad. En gang lavede han til den månedlige spisning en meget vellykket ret, høns i asparges. Alle var meget omgængelige, og der blev udvekslet mange fortællinger og vitser.

Arbejdet kunne ellers godt føles noget trivielt med at afstemple de mange modtagne adressekort og visse konvolutter som bevis for frigivelse og udlevering til modtagerne. Det, man skulle passe på, var ikke at komme til at frigive konvolutter indeholdende værdifulde smykker.

På skift var vi også beskæftiget inde hos postvæsenet, som stillede en medarbejder til rådighed i forbindelse med kontrol af de postpakker, som blev fremlagt i løbet af dagen. Da jeg var der i december, var der i sagens natur et hav af gavepakker, som skulle behandles og måske åbnes af postmanden.

Der var det meste af døgnet toldpersonale til stede – også lørdag og søndag – og det var meget vigtigt med et godt samarbejde. Her vil jeg gerne fremhæve den ualmindelig gode kollega Ole R. Lefeldt, som var dygtig og pålidelig, og som altid var i besiddelse af den rette faglige og kollegiale ånd. Jeg glemmer aldrig hans udtalelse en rigtig mørk og kedelig decembermorgen kl. 7, hvor vi talte om det dejlige i nu at have ligget og dovnet hjemme under dynen. Han sagde: »Hvis man en morgen har lidt ondt af sig selv og ikke har høj feber, ja, så er der kun tale om pjækkesyge, og så er det bare med at komme op og gå på arbejde«. Det har jeg tænkt på – og givet udtryk for – flere gange senere, hvor jeg helt ærligt havde lyst til en sådan mørk morgen at blive under den varme dyne.

En af kollegerne gjorde i denne tid opmærksom på, at han ofte døjede med at styre den ene fod. Det viste sig

desværre senere, at det var begyndende sklerose. Sygdommen udviklede sig så katastrofalt i løbet af de kommende år i publikumsvejledningen i Snorresgade, hvor han trods sin sygdom med dygtighed og energi passede sit arbejde, at den til sidst prægede ham så meget, at han måtte søge sin afsked.

I december aftalte frk. Brunke (stillsingsbetegnelsen husker jeg ikke) i administrationen med TI Palle Frederiksen, at hendes piger kunne låne vores store lokale til afholdelse af en julefrokost efter deres almindelige arbejdstid. Dette skete på betingelse af, at lokalet blev afleveret i samme stand, som det blev modtaget i.

Da der jo skulle være et par stykker af os i kælderens om aftenen til det tjenstlige arbejde, meldte Jan Larsen og Arngrimson sig som villige dertil, idet de så også skulle virke som julemænd for de kære piger. De anskaffede sig også et par nissehuer, så de kunne virke lidt festlige og samtidig holde »lidt styr« på forsamlingen. Alt var således i den skønneste orden, og de fik også en god fest ud af det, men – men – men...

Da de første af os mødte næste morgen, kunne vi ikke helt genkende den daglige arbejdsplads. Skriveborde og stole samt diverse andre ting var flyttet til side, og vi måtte så straks i arbejde med at genoprette den sædvanlige opstilling. Vi var vel ikke helt glade for det – snarere lidt småsure – men da der ikke var efterladt hverken tomme flasker, glas eller andre rester fra festen, gik det småsure væk, og ingen tænkte på, at der kunne opstå vanskeligheder senere.

Midt på formiddagen kom frk. Brunke så ned i vores lokale, hvor jeg på dette tidspunkt sad alene. Da hun spurgte

mig, om vi havde modtaget lokalet i god stand om morgenen, var jeg egentlig lidt i tvivl om, hvad jeg skulle svare, men jeg syntes alligevel ikke, at jeg ville udsætte de altid flinke piger for en ordentlig røffel, så jeg sagde noget om, at jeg i hvert fald ikke ville klage over noget. Med mit noget diplomatiske svar havde jeg ikke sagt noget urigtigt, og det var således i overensstemmelse med min samvittighed og samtidig juridisk korrekt. Frk. Brunke var tilsyneladende tilfreds med mit svar, hvilket jeg var ganske godt tilfreds med.

Ved middagstid, da jeg var i postlokalet og kontrollerede postpakker, kom en yderst (og forståeligt) ophidset kollega ud til mig og spurgte, om jeg havde talt med frk. Brunke tidligere på dagen om lokalets udseende om morgenen. Jeg svarede bekræftende, hvorefter jeg indkasserede en ordentlig røffel, idet han udtalte, at da han over for frk. Brunke havde besværet sig over den manglende oprydning, havde hun svaret, at hun ikke kunne forstå hans klage, idet hun tidligere havde talt med en anden fra kælderen, som ikke ville klage over noget. Jeg måtte så forklare kollegaen den rette sammenhæng. Han faldt derefter lidt til ro, og da han blev klar over, at jeg ikke var helt glad for det passerende, blev det gode forhold da også snart genoprettet.

Distriktstoldkammer 2 (Toldvagt 14): 1. januar-28. februar 1970

Her mødte jeg så op til kendte forhold og kunne derfor drage nytte af tidligere rutiner. Der var dog sket den ændring, at Boesen havde taget sin afsked og var

blevet erstattet af VTI Viggo F. Dramer (Dr. Amer = Doktor Amer), men ellers skete der ikke denne gang de store sindsoprivende ting.

En lørdag aften, hvor der normalt var stille, havde jeg (lidt uden for reglementet) taget min 10-årige søn med, for at vi kunne sidde og hygge os ved TV'et (TV mod betaling gennem møntindkast), og ved 20-tiden fik jeg da pludselig forrygende travlt. Et af Nordisk Kabels skibe var indgået i Frihavnen, og mandskabet skulle selvfølgelig passere ud gennem Vagt 14. De blev alle af toldbetjenten på gaden vist ind til eftersynsskranken hos mig, idet de alle havde bagage med af større dimensioner. De fleste deklarerede deres medbragte cigaretter og spirituousa, og jeg fik skrevet en hel del kvitteringer og kasseapparatet klingede. Der var selvfølgelig tre-fire stykker, som var særligt vrangvillige, og som ikke ville give spor oplysning og heller ikke havde lyst til at åbne bagagen. Jeg måtte så hjælpe dem med at finde frem til deres højtbeskattede varer, og der blev tale om at udfærdige rapporter i disse tilfælde, hvorefter denne lørdag aften hurtigt var ved at være forbi.

En enkelt sømand medbragte et nyt TV-apparat og et ægte tæppe, som han måtte betale told og afgifter af. De modtagne beløb denne aften kom til at udgøre flere tusinde kroner, og det var vist sjældent, at der var kommet så mange penge i kassen på så kort tid. Herudover kom så rapportpengene, som først blev afviklet senere efter varernes oplæggelse på Søndre Toldbod. Sømændene ville nemlig ikke betale told og afgifter af varerne og måtte derfor mod kvittering efterlade dem hos os. De ville til sin tid nøjes med at betale deres bøder.

Distriktstoldkammer 5 (lufthavnen): 1. marts-31. maj 1970

Så gik turen til lufthavnen, hvor E. Grau var distriktstoldchef (DTC), men denne gang var det ikke til rejsegodseftersyn i ankomsthallen som under min uddannelse i 1965. Jeg skulle nu gøre tjeneste i hangar B vest for den gamle administrationsbygning for enden af Flyvervej. Her havde Københavns Luftgodsstation ApS fået tilladelse til al oplæggelse af toldgods, der ankom til eller skulle afgå fra lufthavnen (altså en særlig stilling inden for privat pakhusoplæg).

Vores godskontrol for lufthavnsområdet var derfor at finde på dette sted, og vi havde lokaler i hele 1. sals længde, hvor der var administrations- og granskingslokaler. Til alle disse kontorer havde man adgang fra en lige så lang indvendig »løbebro«, hvorfra der også var overblik over hele godslokalet med dets moderne former for transportbånd, som var forsynet med specielle vippearme, der via et system kunne placere godset, hvor man ønskede det. Mod nord var der frit udsyn over det omkringliggende område.

I stueetagen havde vi til huse i den vestlige ende, hvor der fandtes lokaler til ekspedition af straksfortoldninger, eftersendt rejsegods og godskontrol af varer efter anmodning fra kollegerne på 1. sal. Her var den flinke VTI G.B. Møller sektionsleder.

I den almindelige åbnings tid blev arbejdet udført af to toldassistenter, der skiftevis ekspederede ved lugen eller foretog godskontrol fra kl. 8 til kl. 17, hvor den ene gik hjem og den anden

fortsatte til kl. 18.00, hvor så aften- og nattevagten mødte for at passe tjenesten til næste formiddag kl. 8.00. Vi var flere i denne turnus.

I et lokale ved siden af sad OTVM Carl Cecil Christensen, der bl.a. havde til opgave at rykke for åbentstående fortoldninger. Han var også en rar og venlig mand.

Mellem godslokalerne og vores ekspeditions kontor havde administrationsafdelingen et større kontor, hvor KA Grete Andersen med hjælp af flere damer i dagtimerne varetog diverse ekspeditioner af fortoldningsbilag og visse kasseforretninger.

Som omtalt før havde vi toldere fra turnustjenesten døgnvagt, og da der kunne forekomme ekspeditioner efter almindelig lukketid, for hvilke der skulle opkræves betaling, havde vi et lille kasseapparat med tællestrimmel til rådighed i ekspeditionen. Denne kasse blev afstemt ved hver afløsning i løbet af dagen, og indholdet blev hver dag kl. 8.30 afleveret til hovedkassen inden den aftrædende toldassistent gik hjem.

Som leder af hele toldafdelingen havde vi TI Kaj Ravn (fra 1907), som var af »den gamle skole«. Af denne grund holdt han en vis distance til personalet, hvilket jeg ikke havde noget imod; tværtimod. Han var godt inde i procedurerne, og jeg har hverken før eller siden set en mere udtømmende intern instruks end den, som han havde udarbejdet vedrørende alle forekommende ekspeditioner, ja, indtil flere tænkte situationer, som vi uventet kunne komme ud for i løbet af en nattevagt. Og så var instruks en altid ajourført.

Så vidt jeg husker, var jeg den første måned på 1. sal og beskæftigede mig

med almindelige fortoldninger. Jeg lærte meget af TK Elvard Hansen, der havde gevaldig »næse« for at dykke ned i de vigtigste fortoldninger med fejl i toldtarifieringen. Man må have været tilfreds med mit samarbejde med ham, idet jeg et par gange kom til at afløse ham under hans fravær.

Da der var sket flere ændringer i fortoldningsproceduren, hvor man var gået mere og mere over fra en fysisk varekontrol til en næsten fuld »papirkontrol«, var det ikke lige mig at sidde og kigge på de store stabler af fortoldningsbegæringer og flytte dem fra én bunke og over i en anden. Jeg bad derfor om at blive flyttet ned i stueetagen, hvor der var større variation i hverdagen. Derimod var det tilsyneladende ikke noget for mine øvrige kolleger; de ville helst undgå at arbejde der.

Der var selvfølgelig en speciel procedure, man skulle sætte sig ind i – lige fra at kunne udlevere visse vareprøver, gavepakker og eftersendt rejsegods efter afstempling af luftfragtbreve og de af SAS udstedte specielle røde hulkort, som var udsendt til varemodtageren, og til fortoldning af forsøgsdyr, tyresæd og radioaktive isotoper (pos. 28.50). Disse fortoldninger skulle man passe meget på, og der krævedes indførselstilladelse. Jeg kan ikke huske de nærmere omstændigheder, men der var fare for, at man kunne komme til at frigive tyresæd bare ved at afstemple de fremlagte dokumenter som »prøver«. Ved nærmere eftersyn kunne det være, at det drejede sig om flere hundredtusinde kroner. Den første ekspedition, jeg havde af denne art, havde jeg ikke helt styr på og var lige ved at dumme mig, men der var heldigvis »en lille klokke«, der ringede. Jeg var

meget omhyggelig med at advare mine afløsere om denne specielle vareart.

Apropos forsøgsdyr: det var faktisk meget deprimerende at se de søde små aber sidde og række deres hænder ud imod én, når man vidste, hvilken skæbne de gik i møde. Det mere muntre var den gang, da Cirkus Benneweis fik deres lille babyelefant, der senere skulle blive et dansende vidunder, og som nu stod i en tremmekasse i hangar B og ventede på at blive fortoldet. Der var selvfølgelig nogle godhjertede fyre, der gav den vand i den dertil indrettede vandbeholder, og som ved denne lejlighed – til stor morskab for os andre – fik sig et mindre brusebad, idet elefanten løftede snabelen og prusted vand ud på dem.

Man kunne under en nattevagt ikke regne med at få lov til at sove ret meget. Der kunne udmærket godt være 20-30 toldsedler, der skulle ekspederes hen på aftenen, og ved 5-tiden om morgenen var der ofte fortoldninger af varer til Grønttorvet. Til ekspeditioner ved lugen efter lukketid blev man adviseret ved hjælp af et ringeapparat, idet døren til lokalet efter almindelig arbejdstid var aflåst.

Det var ikke helt uden grund, at man havde fri dagen før og efter hver nattevagt. Så havde man derefter tre-fire almindelige arbejdsdage. Det gode for os, der gik i turnus under Den Københavnske Personalepulje, var, at vi fik kørselsgodtgørelse og betaling for udstationering, idet lufthavnen lå uden for Københavns Kommune, i hvis område puljens almindelige arbejde jo normalt foregik.

Ud over disse betalinger var der også ekstra penge at tjene ved at optage rapporter. TI Ravn holdt stærkt på, at konstaterede fejl i forbindelse med vore told-

ekspeditioner skulle berigtiges via rapporter, og da man på dette tidspunkt fik udbetalt en vis procentdel af den afgjorte bøde, kunne man udmærket godt indkassere et pænt ekstrabeløb i løbet af en måned.

For at kunne opretholde den daglige arbejdsrytme og for at fremme rapportskrivningen skulle vi toldassistenter kun oplyse det relevante i sagsfremstillingen, hvorefter selve rapporten blev udfærdiget af personalet i administrationen. Vi fik så senere rapporten til gennemsyn og underskrift. Så vidt jeg husker, var det OTA Hanne Øster Larsen, der varetog dette rapportskriveri. Et års tid senere kom TK Vagn Vibov også til kontoret, og så havde vi dermed to venlige og gode kolleger med stor ekspertise. Da de så samtidig var meget omgængelige, var det hele jo bare skönt. Som tak for udført arbejde faldt der så »en lille en« af til de indblandede ved en månedlig hyggefrokost. Samtidig kunne personalet ved en sådan lejlighed tage afsked med en fra stedet afgående turnuskollega m/k, som af chefen med tak for udført arbejde gerne fik overrakt en lille gave, som der var samlet ind til blandt personalet.

Jeg var meget glad for dette afvekslende arbejde og fik da også en vis rutine i at finde de urigtige ting i ekspeditionerne. Da der endvidere var et godt samarbejde med kollegerne og SAS-manden (Simon), som havde med toldekspeditionerne at gøre, var det for mig et dejligt sted at arbejde, hvor man også følte at have frie hænder og ansvar.

Så nåede vi frem til min nattevagt den 5. maj 1970, hvor en SAS-mand – benævnt godsekspeditor – ved 22-tiden kom ind i mit lokale og viste mig et rødt hulkort og diverse forsendelsespapirer,

der var forsynet med toldstempel med frigørende virkning. Han havde konstateret, at afstemplerne var foretaget med et ovalt stempel, og var nu interesseret i at vide, om vi igen var begyndt at benytte ovale stempler ved frigivelse af toldgods. Hertil kunne jeg svare benægtende; vi brugte fortsat firkantede toldstempler med datooplysning.

Da jeg af luftfragtbrevet kunne se, at indholdet af den aktuelle karton på ca. 20 kg var angivet som turistbrochurer fra Nepal, var jeg straks årvågen. Vi gik sammen ud for at tale med den pågældende person, som var kommet med papirerne, men han var forsvundet. Jeg bad derefter SAS-manden om at hente karten, og da den blev åbnet, lå der øverst et lag turistbrochurer. Længere nede lå der adskillige plasticposer med et mærkeligt grønligt, klumpet indhold. Da jeg aldrig før havde set noget lignende, fik jeg nu – hele situationen taget i betragtning – glæde af, at jeg havde læst TI Ravns instruks. Jeg kunne derfor straks ringe efter den ledende VTI/TK i ankomsthallen, der uden for almindelig arbejdstid også virkede som leder for medarbejderen i hangar B. Da lederen et øjeblik efter forpustet mødte op, så jeg, at det var TK G. Nedergaard Henriksen, som jeg tidligere havde haft et godt samarbejde med. Vi blev hurtigt enige om at ringe til narkopolitiet i København, men det viste sig, at man dér ikke lige havde mandskab til rådighed.

Først ved midnatstid troppede de op sammen med et par folk, hvoraf den ene bar et fotoudstyr. De blev begge præsenteret som værende journalister fra Ekstra Bladet. Narkopolitiet mente, at der var tale om ca. 15 kg råopium og/eller marihuana. Efter nærmere forklaring af

NARKOTIKA FOR 100.000 AFSLØRET PÅ FUP-HULKORT

*Godsekspeditor opdagede i aftes forsøg på
kæmpesmugleri fra Kastrup Lufthavn*

15 kg råopium og marihuana til en salgsværdi af omkring 100.000 blev i aftes ved 22-tiden fundet i en pakke i toldgodsekspeditionen i Kastrup

Da pakken skulle afhentes af en yngre rødskægget mand, opdagede en erfaren godsekspeditor, at der var noget galt med det ene af de to hulkort,

Ekstra Bladets artikel om den store narkotikafangst i Kastrup Lufthavn, hvor Frode Bang medvirkede.

os tog politiet kartonen med, og da pressefolkene havde stillet spørgsmål og fotograferet os, forsvandt de alle hurtigt igen. På vej hjem den næste formiddag kunne jeg så købe avisen med billede og referat.

Jeg må lige her nævne, at jeg under min samtale med en af journalisterne desværre kom til at sige, at Nedergaard var vicetoldinspektør; han var »kun« toldkontrollør. Grunden til, at jeg fremhæver dette her, er, at jeg senere hørte en samtale mellem en flok toldkontrollører, som troede, at Nedergaard selv havde meddelt pressen, at han var VTI'er. Det var ikke helt pæne ord, der faldt fra denne samling nærtagende kontrollører. Jeg blandede mig selvfølgelig hurtigt i deres samtale og fortalte, at det var mig, der på et usikkert grundlag havde forårsaget denne »store brøler«. Oprigtigt var jeg meget ked af det på Nedergaards vegne, og jeg beklagede over for ham, at jeg var kommet til at sætte ham i et »dårligt« lys over for hans kolleger. Det tog han heldigvis ikke så tungt, og vi fortsatte i god tone med at få afviklet denne episode.

Den 14. maj havde OKA Grete Rye Andersen 40-års jubilæum. Ved receptionen om formiddagen repræsenterede VTI G.B. Møller og jeg vores stueekspedition. Efter de formelle taler osv. gik snakken på kryds og tværs, og jeg havde bemærket, at DTC Grau flere gange havde kigget hen på mig.

Da han efterhånden nærmede sig, blev jeg mere og mere spændt på, om han ville mig noget specielt. Det viste sig, at det netop var tilfældet, idet han – efter at have rost mig for den måde, som hændelsen den 5. maj var tacklet på – kom med en bemærkning om, at han ikke kunne forstå, hvorfor pressen var

mødt op. Han vidste, sagde han, at det ikke var Nedergaard eller SAS-manden, der havde inviteret dem. Da jeg straks fik den opfattelse, at det sikkert var dette emne, der for Grau var sagens egentlige kerne, var jeg hurtig til at sige, at det heller ikke var mig, og at hvis det havde stået til mig, havde pressefolkene ikke fået adgang til lokalet. Vi blev så enige om, at det måtte være narkopolitiet.

Jeg fik dog lejlighed til at fortælle chefen, at det faktisk ikke var mig, der var kommet på sporet af dette forsøg på indsmugling, men at det ene og alene skyldtes en meget vågen og rutineret godsekspeditor, som egentlig burde have en eller anden form for erkendtlighed for sin dygtige medvirken. Hvorfor chefen havde været så interesseret i at høre nærmere om pressens fremmøde, fandt jeg aldrig ud af.

Hvorledes sagen blev afviklet af politiet, hørte vi ikke nærmere om, men jeg fik dog oplyst optakten til det passede. Det viste sig, at SAS havde sendt ankomstmeddelelsen og fragtbrevet til en mand, som ved kartonens ankomst til Kastrup var indlogeret på Royal Hotel i København, og at denne straks efter modtagelsen var fraflyttet hotellet for nogle dage senere at møde op med de relevante papirer samt et hjemmelavet rødt hulkort for at få pakken udleveret. Meget professionelt udført af folk, som havde kendskab til lufthavnens godsprocedure, mente politiet.

Hos os foretog vi straks den ændring, at vi fremover ved fortoldning skulle supplere det hidtil foretagne ved også at benytte et af de gamle prægeapparater (et tungt monstrum med et langt håndtag) for med dette at præge hvert af de røde hulkort.

For mit vedkommende tog jeg en fotokopi af det benyttede falske hulkort, idet dette var forsynet med håndskrevne tal, hvis skrifttyper ikke var helt almindelige. Dette til senere brug, hvis denne skrift igen skulle blive brugt ved andre ekspeditioner. Desværre viste der sig intet brugbart; men en enkelt gang troede jeg, at der var bid.

Distriktstoldkammer 6 (Jernbanen): 1. juni-31. august 1970

Som fortsat tilhørende personalepuljen i København måtte jeg så forlade lufthavnen og kom til at arbejde i korrektionen på DT 6. Her arbejdede jeg sammen med TA Inge Zimmermann, som var min kursuskollega fra elevkursus, og som var meget omgængelig, så vi havde en del at snakke om, når der var tid til det. Det var ikke et arbejde, jeg var begejstret for, men så fik man da også lært dette arbejde.

Jeg var glad for efter en måneds forløb at kunne skifte til fortoldningssektionen, hvor jeg kom til at sidde i »bås« sammen med den yderst sympatiske TK Poul Kirkegaard. Et par år senere, hvor vi ikke arbejdede samme sted, fik vi en fælles sag vedrørende en virksomheds registreringsforhold, som vi ikke blev helt færdig med, inden Poul skulle på ferie i et af sommerhusene ved Fårup Klit. Jeg fortalte ham ikke, at jeg og min familie på samme tid også skulle på ferie i Vendsyssel, idet jeg allerede havde fået den tanke uventet at dukke op hos ham og lægge op til en fortsættelse af vores fælles opgave.

At han blev forbavset og var ved at flække af grin, da jeg mødte op, var

da kun morsomt for os alle. Så blev vi straks budt velkommen med en dejlig kølig drink, og vi ville naturligvis derefter straks tage afsked, men det fik vi ikke lov til, før vi alle havde været en tur i Vesterhavet. Også et dejligt minde at trække frem her.

Som nærmeste leder i sektionen havde vi den ligeledes flinke VTI Hugo Jakobsen, der bl.a. havde til opgave at »skimme« en del af vore fortoldninger. Distriktskontrolafdelingen havde den pr. 1. juni 1970 udnævnte TI Kappel Pedersen som leder. Han var glad for sin udnævnelse og for igen at komme ud i opsynet fra DT 10 (momsen), hvor han havde virket som vicetoldinspektør. Jeg fandt ham meget behagelig at arbejde sammen med, når aktuelle fortoldninger var til godskontrol i hans afdeling.

Som kuriosum skal lige nævnes, at der ved toldkamret var en fast toldkontrolør, som givet havde sat næsen op efter, at det var ham, som var selvskrivet til Kappels stilling. Det er tvivlsomt, om han nogensinde kom helt over denne skuffelse, idet der af og til fra hans side blev lagt op til visse gnidninger over for Kappel. Men da denne kontrollør lidt senere opnåede forfremmelse og derefter fik rigelige advancementer, må vi håbe for ham, at han glemte det passerede.

Det var på dette tidspunkt, at man var et godt stykke henne med den store rationalisering og ændring af toldkammerantallet, som man havde fundet var nødvendigt på grund af den i 1967 indførte moms. Som mange bekendt endte dette med, at der i provinsen blev oprettet 26 distriktstoldkamre og 11 i København. Dette resulterede i, at en stribe mindre toldkamre og steder måtte nedlægges, og mange måtte se i øjnene, at en forflyt-

telse stod for døren.

De første forflyttelser kom til at glæde adskillige i København, idet de i måske flere år havde søgt om at komme til provinsen. Hen ad vejen kom det til at knibe mere og mere, hvilket medførte mange tvangsforflyttelser. Det var især svært at få besat stillingerne i landets yderdistrikter som f.eks. Thisted, Esbjerg og Rønne. I denne forbindelse hørte man så om, at tvangsforflyttelser ville komme på tale til disse resterende 75 ubesatte pladser, og at man i direktoratet havde fundet frem til, at personerne dertil skulle findes blandt 125 navngivne personer. Jeg vidste, at jeg var iblandt de sidstnævnte.

Der blev så for os toldere i farezonen i København kaldt til møde i kantinen på DT 6, hvor KC K.J. Elkrog orienterede os om det videre forløb, og om, at der var mulighed for ved henvendelse til direktoratet at få arrangeret et møde med personalechefen for en nærmere drøftelse af dette for mange så alvorlige spørgsmål. Der var absolut ingen af os, der på nogen måde ønskede at flytte til provinsen.

Jeg benyttede mig straks af denne mulighed og mødte så op i Strandgade og tog plads uden for personalechef O.G. Nielsens kontor. Der var kun mig i venteposition, og da jeg kunne høre stemmer bag døren, regnede jeg med, at der blev ført en samtale med et andet muligt offer. Ganske rigtigt – for nogle minutter senere gik døren op, og ud kom TA O.F. Andersen, der så yderst rystet ud, hvilket jeg godt kunne forstå, da han fortalte, at han lige var blevet forflyttet til Svendborg. Dette til trods for, at han lige var blevet gift og havde fået et sted at bo, og konen havde godt fast arbejde i København. Jeg må tilstå,

at jeg også følte mig dybt rystet over den trufne afgørelse, og jeg funderede over, hvilken udgang min samtale ville få.

Så gik døren op, og jeg blev budt indenfor. Ved skrivebordet sad personalechefen og en medarbejder, der fungerede som sekretær. Så vidt jeg husker, var det denne dag en overtoldassistent. Da jeg havde præsenteret mig, så personalechefen på mig og sagde noget om, at den unge mand, som lige havde været her, da vist blev meget ked af det. Jeg kunne på det kraftigste bekræfte dette, og jeg fandt det samtidig relevant at tilføje, at en hvilken som helst – i samme situation som Andersen – ville have været ulykkelig over en sådan forflyttelse. Efter en kort pause blev O.G. Nielsen igen nærværende og sagde til mig: »De er jo gammel provinsianer, og De vil jo gerne til provinsen!«. Jeg forstod, at han kunne huske mig fra tidligere kontakter.

Med min samtale med O.F. Andersen rumlende i baghovedet og tanken om, at jeg tidligere efter endt elevkursus på ingen måde havde kunnet komme tilbage til Aalborg og min familie dér, blev min bemærkning om, at tilbudet nu kom ca. 4 år for sent, nok noget skarp. Jeg gav samtidig udtryk for, at jeg befandt mig særdeles godt i København blandt flinke kolleger, og at jeg her følte, at alle havde større selvstændighed og dermed større ansvar end i provinsen. Endvidere bemærkede jeg, at jeg fandt det uretfærdigt, at jeg nu var i farezonen efter i 1966 at have måttet flytte til København med de ulemper, som det havde medført med hensyn til et barns skoleskift og for hele familien som sådan med ny og dyr lejlighed, der sammen med indskud og andre omkostninger havde kostet os ca. 13.000 kroner.

Jeg sluttede med at sige, at det for mig syntes uoverkommeligt, hvis vi igen skulle til at flytte med yderligere omkostninger i vente.

Efter denne udgyldelse så personalechefen på sin medarbejder og sagde: »Det kan være, at vi må se bort fra forflyttelse i dette tilfælde!«. Dette fik mig til hurtigt at sige: »Så siger jeg mange tak for denne afgørelse!«. Derefter vendte jeg mig og gik (en dårlig opførsel, som jeg faktisk flere gange siden har fortrudt).

I dagene derefter gik jeg spændt og ventede på en eventuel skriftlig afgørelse. Jeg hørte heldigvis ikke mere til det passerede. Det skal tilføjes, at O.F. Andersens forflyttelse aldrig blev effektueret, men hvorfor havde han dog ikke med det samme fået besked derom, således at han kunne have undgået måske

indtil flere dages unødvendigt nervepres.

Som det fremgår af slutningen, kunne vi kun være tilfredse, og direktoratet havde dermed bevist, at det ikke var tom snak med, at man kunne få lov til at tale sin sag.

Jeg har i en af en noget selvrosende leder udgivet bog læst, at disse forflyttelser praktisk taget var gennemført uden gnidninger. Dette er – selvfølgelig, havde jeg nær sagt – skrevet af en person, som vel ikke havde direkte kendskab til eller føling med hver enkelt medarbejder ude i tjenesten. Jeg ved helt sikkert, at der var mange, som i sidste ende af disse tvangsforflyttelser var yderst fortvivlede over den behandling, som de havde været udsat for.

En indsats af danske toldere i Uzbekistan

af *Flemming Aaboe Jensen*†

I begyndelsen af 1990'erne gennemførte den daværende Told- og Skattestyrelse et Eurocustoms-projekt til gavn for Uzbekistan. Formålet var at yde dette centralasiatiske land bistand inden for de forskellige toldmæssige fagområder.

Projektet var et rent dansk projekt, hvilket betød, at flere danske toldere måtte rejse frem og tilbage til Centralasien, når deres fagområder var på tapetet.

Således rejste Henning Rasmussen og jeg selv dertil for at undervise i TIR og Oprindelsesregler. Selvsagt blev det til en stor eksotisk oplevelse, både fagligt og på anden måde.

Torsdag den 3. februar 1994 mødtes vi i Kastrup Lufthavn. Check-in foregik med i alt 106 kg bagage i fire kufferter, som vi mærkværdigvis ikke skulle betale overvægt for. Vi fløj med Iberia til Amsterdam og foretog hurtigt skift til KLM-maskinen til Istanbul, hvor vi skulle vente i to timer.

Disse timer gik dog hurtigt, da der på dette tidspunkt kun var tre kufferter, så vi skulle efterlyse den sidste, der indeholdt halvdelen af vores undervisningsmateriale.

Vi ankom planmæssigt til Tashkent kl. 10 lokal tid, dvs. kl. 06 dansk tid, og blev modtaget af en deputation af fem »pinger« fra centraladministrationen. Vi fik en hjertelig velkomst og blev trans-

porteret til Hotel Uzbekistan. På hotellet havde vi vores første møde vedrørende uddannelsens planlægning og dens forløb.

I mødet deltog uddannelseschefen og vores opvartende veninde – Octabrina – der i dette møde optrådte som tolk.

I weekenden foretog vi en tjenesterejse til toldvæsenet i Samarkand. Vi fik stillet en tolk, den meget sympatiske Pavel, til rådighed som chauffør, tilligemed en bil, en »Volga«. Chefen for toldvæsenet i Samarkand informerede os om toldarbejdet og dets gennemførelse i dette lokale distrikt.

Herefter inviterede chefen os på frokost. Det slap han nu nemt over, idet vi kørte til et »Ravelin«-lignende sted, hvor politidirektøren fejrede sin 50 års fødselsdag.

Fødselaren bød os hjertelig velkommen og bad os komme indenfor til de andre 250 fremmødte gratulanter. Vi blev bænket ved et »tolderbord«, hvor vi lærte at spise uzbekisk mad, og hvorledes man håndterede tingene.

På et tidspunkt fandt man ved tolderbordet ud af, at det kunne være morsomt, hvis jeg som en helt fremmed kunne tilslutte mig rækken af talere. Jeg slog mig naturligvis i tøjret, men det endte med, at jeg accepterede på betingelse af, at Pavel leverede en god tolkning. Det lovede han naturligvis.

Middag med tolderkolleger i Samarkand. Ved væggen sidder som nr. 3 og 2 fra højre Flemming Aaboe Jensen og Henning Rasmussen. Foto i privateje.

Inden længe blev det så min tur, og jeg leverede en tårepersende tale om mit første indtryk af det gæstfri Uzbekistan og om det land, som jeg kom fra højt mod nord. Pavel tolkede og tolkede og farvede vist min tale i en ikke ubetydelig grad.

Da jeg var færdig, ville bifaldet næsten ingen ende tage, og jeg bevægede mig ned mellem mavedanserinder til mit tolderbord, hvor jeg modtog megen ros.

Ved afskeden blev vi fotograferet sammen med politidirektøren og hans familie. Direktøren fortalte, at denne frokost kun var et mindre arrangement. Den egentlige fest ville først finde sted om aftenen, og den ville faktisk ikke være noget værd, hvis vi ikke mødte op.

Vi måtte imidlertid bedrøve ham med, at vi var inviteret til middags hos vores tolderkolleger. Politidirektøren mente imidlertid, at vi måtte kunne klare begge arrangementer.

Vores middag med vores tolderkolleger var meget fornøjelig. De fortalte os om deres arbejde og episoder i Samarkand, og vi kunne fortælle, at de på

mange måder mindede om vores tid i det københavnske toldopsyn i midten af 1900-tallet.

Kort efter hjemkomsten til hotellet efter toldermiddagen blev der banket på døren. Uden for stod vores egen og politidirektørens chauffør. De havde fået besked på at hente os til direktørens store middag. Vi måtte desværre sige nej tak, da toldermiddagen havde tæret på vores kræfter.

Da jeg næste morgen sad i hotellets lobby, spurgte en af chaufførerne, der ventede på tur, hvorfra jeg kom i verden. Da jeg havde fortalt ham dette, udbrød han »Lautrup, Lautrup«. Jeg spurgte mig selv, hvor H.A. Andersen, Ørsted, Kierkegaard og alle de andre store danskere var henne.

I løbet af søndagen var vi på sightseeing i den gamle bydel og basaren, hvorefter vi sent på eftermiddagen returnerede til Tashkent. At vi havde et lille uheld med vores bil er ikke værd at tale om, selv om Pavel og chaufføren var flove.

Indholdsfortegnelse

Toldbygninger i Vestindien, oksekøds-
skandale, erindringer fra København
og danske toldere i Uzbekistan..... 43

Ole Degn:

Danske toldbygninger i
Dansk Vestindien 45

Bent Andreassen:

Oksekødsskandale og fisk fra Østlande
Af en kontrolltolders dagbog (10) .. 49

Frode Bang:

Tolder i København, Ålborg,
København og Hvidovre (7)..... 58

Flemming Aaboe Jensen:

En indsats af danske toldere
i Uzbekistan 78